

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 806/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

275/2009. (IX. 16.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a **komarnoi (Szlovákia) lakos** panaszos¹ képviseletében és megbízott jogi képviselője 2009. március 23-án előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2009. szeptember 16-án megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos jogi képviselője útján, 2009. március 23-án, faxon nyújtott be panaszt a vele szemben 2009. március 15-én, Budapesten, a XIV. kerület a Hősök tere közelében, majd a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) Gyorskocsi utcai fogdájában foganatosított rendőri intézkedések miatt, és kérte a Testület vizsgálatát.

A Testület felhívására a jogi képviselő 2009. április 14-én megküldte a panaszos képviseletére feljogosító ügyvédi meghatalmazást.

I.

A beadvány szerint a panaszos, édesapjával (aki a Testülethez szintén panaszt nyújtott be) és egy társával, turistaként érkezett Magyarországra, azzal a céllal, hogy a március 15-ei rendezvényeken részt vegyen. Az Olof Palme sétányról éppen egy rendezvény

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszosok személyes adatait töröltük.

felé tartott, amikor rendőrök – ok megjelölése nélkül – igazoltatták, és ruházatát átvizsgálták. Az átvizsgálás során mindent rendben találtak nála is és édesapjánál is.

Öltözködés közben azonban a panaszt a rendőrök ismételt intézkedés alá vonták, az ok megjelölése nélkül, majd pedig előállították és beszállították – édesapjával együtt – a BRFK Gyorskocsi utcai fogdájába, ahol több mint 12 órán keresztül tartották fogva. Nem tájékoztatták arról, hogy hova fogják szállítani.

A panaszbeadvány szerint bilincs alkalmazására is sor került. A fogdán a panaszos édesapjával nem beszélhetett, nem mozoghatott, nem kérhetett jogi segítséget, nem értesíthette – többszöri kérés ellenére – telefonon a hozzátartozóit. Kérésére hivatalos tolmács elrendelésére is csak hosszas idő elteltével került sor. Kezdetben a panaszos édesapjától várták el, hogy tolmácsoljon fiának. Hosszú ideig, amíg a tolmács nem érkezett meg, a fal felé fordulva kellett várakoznia, a mellékhelyiségbe nem mehetett, és inni sem kapott. Majd a panaszt édesapjától külön helyiségbe vitték, tolmács nélkül.

A panaszos orvosi vizsgálatára is sor került, a fogdaorvoshoz az édesapjától külön vitték el. A panaszosról levették a bilincseket, majd kérték, hogy vegye le az övét és a cipőfűzőjét, egy női rendőr és a tolmács jelenlétében.

A rendőr próbálta kideríteni, valóban szükséges-e a panaszosnak tolmács, vagy ért magyarul, ezért intett a tolmácsnak, hogy egy darabig ne tolmácsoljon. A panaszos kérte továbbra is a tolmács segítségét, mire az intézkedő rendőr úgy reagált, megfenyíti, ha továbbra is azt állítja, hogy nem tud magyarul.

Ezután a panaszosnak egy paraván mögött meztelenre kellett vetkőznie, és testüreg vizsgálatnak vetették alá. Megvizsgálását követően édesapjától külön cellában helyezték el, ahol az őrnök többször jelezte, hogy ki szeretne menni a mellékhelyiségbe. Ezalatt az idő alatt „erős félelem érzete keletkezett, mivel nem tudta pontosan hol van, miért vitték be, az apja hol tartózkodik, és mikor engedik el”.

II.

A Testület az ügy érdemi vizsgálata érdekében felvilágosítást kért a rendőrségtől, amely az alábbi információkat és dokumentumokat bocsátotta a Testület rendelkezésére.

1) A BRFK hivatalvezetőjének a Testület megkeresésére 2009. április 17-én kelt válaszelevele az ügyel kapcsolatban az alábbi releváns információkat tartalmazza.

Budapest Rendőrfőkapitánya 0100-12945/2009. ált. számú egyedi utasításban – amelyet mellékelten megküldött a Testület részére – Budapest teljes területére 2009. március 14-én 0 órától 2009. március 16-án 8 óráig fokozott ellenőrzést rendelt el.

A panaszban említett események idején, Budapesten, a XIV. kerület Hősök tere kordonozására – amikor is az ismeretlen katona síremléke lett körbekordonozva – a főszervezővel, a Jobbik Magyarországiért Mozgalommal történő egyeztetést követően került sor.

A panaszos előállításával, „levetköztetésével” kapcsolatosan a hivatalvezető azt a tájékoztatást adta, hogy arra a Gyorskocsi utcai fogdára való befogadás során került sor.

A hivatalvezető hivatkozott a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 51. §-ának (1)-(3) bekezdéseire, amelyek szerint „az előállított személyt előállító vagy biztonságos őrzését szolgáló más helyiségben kell elhelyezni. Az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni. Az elővezetett vagy az 48. § (1) bekezdése vagy az 50. § (3) bekezdése alapján visszatartott személyt, ha az intézkedés sikeresen csak így hajtható végre, a Rendőrségen történő visszatartás idejére előállító helyiségben lehet elhelyezni. Ha az előállító helyiségben előállított, elővezetett vagy visszatartott személy van, gondoskodni kell az állandó őrzéséről. (2) Az előállító helyiségben történő elhelyezés, nyilvántartás és őrzés végrehajtásának feltételeit a rendőri szerv vezetője biztosítja. (3) Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A 2009. március 15-én foganatosított előállítások végrehajtásával kapcsolatosan a BRFK hivatalvezetője azt a tájékoztatást adta, hogy az valamennyi érintett esetében – így a panaszosnál is – az alábbi rend szerint zajlott: az orvosi vizsgálatot követően az előállított személyeknél lévő tárgyakat letétbe helyezték, és ismételt ruházat-átvizsgálást hajtottak végre. A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálásnak és a testfelület vizuális áttekintésének célja a fogdai rendkívüli események – önkárosítás, támadás, szökés – megelőzése. „Ennek érdekében el kell venni a hónaljba, a lábujjak közé rejtett zsilettet, önakasztásra alkalmas szövetet, fonalat, spárgát, a herezacskók alá rejtett drogot, illetőleg más, fogdában nem tartható szereket, gyógyszereket.” A fogdai befogadást megelőző ruházat-átvizsgálás során az előállított személyeket felszólították, hogy a náluk lévő tárgyakat helyezték letétbe, majd őket a ruházat-átvizsgálása idejére egy paraván („lefüggönyözött irodarész”) mögé küldték. Itt felszólították őket ruházatuk levetésére, amelynek eredményeként a befogadást végző fogdaőrnek lehetősége volt a személyek ruházatát anélkül átvizsgálni, hogy az előállítottak testéhez hozzáért volna. Ezt követően a fogdaőr megtekintéssel ellenőrizte, hogy az előállított személy visel-e a testen tiltott, támadásra vagy önkárosításra alkalmas tárgyat. A ruházat-átvizsgálást valamennyi személlynél, így a panaszos esetében is azonos nemű fogdaőr végezte.

A válaszlevél tanúsága szerint a 2009. március 15-én, a Gyorskocsi utcai fogdán végrehajtott előállítások körülményeivel kapcsolatosan a BRFK-n belső vizsgálat

folyt. Ez megállapította, hogy az említett napon eljáró fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor az előállított személyek levetett ruházatát, ezt követően pedig testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés a vizsgálat megállapítása szerint aránytalan és indokolatlan volt.

Szintén megállapította a vizsgálat, hogy a BRFK Közbiztonsági Szervek Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály vezetője, mint a fogva tartásért felelős parancsnok helytelenül értelmezte a vonatkozó szabályokat, és nem gondoskodott arról, hogy a szabálysértés miatt előállított személyek elhelyezése a megfelelő szabályok – azaz az előállítás előírásai – szerint történjen.

A vizsgálat konklúziója szerint „a befogadásra vonatkozó ruházat-átvizsgálási szabályok helytelenül kerültek alkalmazásra, mert előállított személy esetében csak a ruházat átvizsgálása szükséges”. A testfelület ruházat nélküli átvizsgálása a fogdába történő befogadaskor alkalmazandó eljárás, és szabálysértés elkövetése miatti előállítás nem minősül sem őrizetbe vételnek, sem szabálysértési őrizetnek.

Mivel a befogadás jog- és szakszerűségéért felelős parancsnok, és a befogadást végző beosztott nem a hatályos jogszabályoknak megfelelően járt el, velük szemben fegyelmi eljárás indult.

Az előállítás során történő hozzátartozó értesítésével összefüggésben a belső vizsgálat során megállapításra került továbbá az is, hogy a Gyorskocsi utcai objektumban helyi intézkedésben nincs szabályozva, hogy az előállítottak jogainak – így a hozzátartozó értesítése – biztosítása kinek a feladata, és hogy a jogok biztosítását vagy annak akadályait milyen módon dokumentálják.

A Gyorskocsi utcai fogdán – a tájékoztatás szerint – elsősorban őrizetbe vett és előzetes letartóztatásba helyezett személyeket tartanak fogva, és a kerületi rendőrkapitányságokkal ellentétben itt nincs ügyeletes tiszt, aki az előállított személyek jogainak biztosításáért felelős lenne. A fogdaórság látja el az előállítottakat tájékoztatókkal, valamint a fogva tartott kérése, problémája esetén intézkedést kezdeményez, azt jelzi a helyszínen tartózkodó szabálysértési előadónak. Szabálysértés elkövetése miatt előállított személyek esetében rendelvény kiállításra – amelyen az előadó rendelkezik a kapcsolattartásra jogosult személyekről, a kapcsolattartás módjáról vagy tilalmáról és az elhelyezési szempontokról (azaz, hogy a fogva tartottat kitől kell külön fogva tartani) – így ennek hiányában a fogdaőr nem tudhatja, hogy az előállított személy kivel tarthat kapcsolatot.

A hivatalvezető tájékoztatása szerint mindezek alapján megállapítható, hogy a fogdaőröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sőt lehetőségük nem volt arra, hogy a fogva tartottak hozzátartozóinak értesítését elvégezzék. Továbbá az iratokban nincs dokumentált nyoma annak, hogy a panaszos kérte volna hozzátartozója értesítését.

A válaszlevél szerint a – a személyes szabadságot korlátozó intézkedésekről készített jelentések alapján – az előállított személlyel szemben kényszerítő eszköz alkalmazására nem került sor.

A válaszlevél tanúsága szerint a panaszos, mint eljárás alá vont személy meghallgatásán jelen volt tolmács.

A válaszlevél szerint a panaszos orvosi vizsgálata során testüreg vizsgálatára nem került sor. Az orvosi vizsgálaton a tolmács – ezen minőségében – vett részt.

A válaszlevél tartalmazza továbbá, hogy a panaszossal szemben a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 142. §-ának b) pontjába ütköző rendzavarás szabálysértés elkövetése miatt szabálysértési eljárás indult, amelynek során az illetékes rendőrkapitányság, mint szabálysértési hatóság a panaszost figyelmeztetésben részesítette.

2) A válaszlevél mellékleteként a BRFK hivatalvezetője csatolta Budapest Rendőrfőkapitánya 01000/12945/2009. ált. számú egyedi utasítását a 2009. március 14-én 0 órától március 16-án 8 óráig tartó fokozott ellenőrzés elrendeléséről Budapest teljes területére.

Az egyedi utasítás tartalmazza, hogy a fokozott ellenőrzés keretében a végrehajtásában beosztott rendőri állománynak feladata volt figyelemmel kísérni a rendezvényre érkezőket, megakadályozni az esetleges jogsértések kialakulását. Szűrőpróbaszerű igazoltatásokat, ruházat és csomagátvizsgálásokat hajtott végre a beosztott rendőri állomány ennek keretében, illetőleg közreműködött az esetlegesen megbomlott rend helyreállításában, jogsértés esetén végrehajtotta a szükséges intézkedéseket.

Az egyedi utasítás indokolása szerint a kérdéses időszakra, a főváros területére több demonstráció került bejelentésre, mely rendezvényekre jelentős számú ember megjelenése volt várható. A nemzeti ünnepekhez kapcsolódó események, rendezvények kiemelkedő társadalmi jelentőséggel bírnak, amely indokolta teszi, hogy ezek nyugodt körülmények között, zavartalanul, a résztvevők biztonságának garantálása mellett kerüljenek megrendezésre. A nemzeti ünnep és az egyéb demonstratív tömegrendezvények biztonságos lebonyolítása érdekében indokolt az érintett helyszíneken a személy- és gépjárműforgalom fokozott ellenőrzése. Az egyedi utasítás tartalmazza továbbá azokat a jogszabályhelyeket, amelyek a fokozott ellenőrzést lehetővé teszik.

3) A BRFK hivatalvezetője válaszlevelével megküldte a panaszossal szemben intézkedést foganatosító rendőr 2009. március 15-én kelt jelentését. A panaszossal szemben 2009. március 15-én 13 óra 10 perckor a Hősök tere – Olof Palme sétány kereszteződésében az intézkedő r. őrmester a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. § (1) bekezdése alapján igazoltatást, a 29. § (4) bekezdése alapján igazoltatott személy átvizsgálását és a 33. § (2) bekezdésének f)

pont I. fordulata szerint előállítást hajtott végre, melynek során kényszerítő eszközt nem alkalmazott.

A fenti helyen és időben a Magyar Gárda rendezvénye zajlott, ahol a helyszínen századparancsnokként feladatot teljesítő r. őrnagy elmondása szerint, a rendezvény szervezői rendőri segítséget kértek, tekintettel arra, hogy „két személyre lettek figyelmesek, akik arcukat sállal eltakarva fejükre kapucnit húzva láthatóan be akarnak jutni a rendezvényre és feltehetően ezt meg akarják zavarni.” Ezt követően hat r. törzsőrmester, egy r. alezredes és egy r. törzszászlós igazoltatta a panaszost és társát. Az egyik r. törzsőrmester és a r. törzszászlós felszólította őket, hogy ne takarják el arcukat sállal. A felszólításnak mindketten eleget tettek, ellenállást nem tanúsítottak. Ezután kb. 15 perccel a helyszín biztosítási parancsnok és a századparancsnok azt vette észre, hogy a két személy a felszólítás ellenére ismét arcát és fejét eltakarva halad a rendezvény irányába. Ekkor a századparancsnok megkérte a – jelentést tevő – r. őrmestert, hogy a panaszossal szembeni intézkedést – több társával együtt – biztosítsa. Ezt követően került sor szabálysértés továbbfolytatása miatt a panaszos és társa előállítására. Az előállításnál jelen volt még a századparancsnok, egy r. törzsőrmester és egy r. zászlós.

A jelentés tartalmazza, hogy az a jelentést tevő rendőr rendzavarás szabálysértés elkövetése miatt feljelentést tett a panaszossal szemben.

A jelentés tanúsága szerint a tájékoztató az előállítás okáról és az igazolás az előállítás idejéről kiadásra került, valamint írásos tájékoztatást a panaszos megkapta az előállító helyiségben történő elhelyezésével kapcsolatosan.

A jelentés szerint a panaszos további intézkedés végett 13 óra 12 perckor átadásra került a BRFK őrkísérő alosztályára.

4) Az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint a panaszos előállítása 2009. március 15-én 13 óra 10 perctől 00 óra 45 percig tartott.

5) Az előállítás időtartamának meghosszabbításáról szóló határozat szerint a panaszos előállításának időtartama 2009. március 16. napján 1 óra 10 percig meghosszabbításra került. Az indokolás szerint arra az eljárási cselekmények lefolytatása miatt volt szükség.

6) A válaszlevél mellékleteként a BRFK hivatalvezetője csatolta a rendőrségi fogdák rendjéről 19/1995: (XII. 13.) BM rendelet 2. §-ának (9) bekezdésében meghatározott szóbeli tájékoztatás megtörténtéről és megértéséről, illetőleg az írásos tájékoztatók átvételéről szóló – a panaszos által aláírt – a nyilatkozatot.

7) A BRFK hivatalvezetője a Testület részére megküldte a XIV. kerületi Rendőrkapitányság mint Szabálysértési Hatóság 2009. március 15-én kelt határozatát tolmács kirendeléséről.

A határozat indokolása szerint tolmács kirendelésére azért került sor, mert a panaszos a nem magyar anyanyelvű és az eljárás során az anyanyelvét kívánta használni.

A BRFK hivatalvezetője csatolta válaszleveléhez továbbá a XIV. kerületi Rendőrkapitányság mint Szabálysértési Hatóság 2009. március 24-én kelt határozatát a kirendelt szakértő, tolmács, szaktanácsadó díjának megállapításáról.

A határozat tartalmazza, hogy a tolmácsolás 2009. március 15-én 18 óra 00 perctől 2009. március 16-án 1 óra 00 percig.

Ezen határozat indokolás szerint a szlovák állampolgárságú panaszos ügyében a tolmács kirendelése jogosan történt.

8) A panaszos meghallgatásáról 2009. március 15-én 20 óra 42 perctől kezdődően készült jegyzőkönyvben a panaszos nem kívánt vallomást tenni, szabálysértés elkövetését nem ismerte el és meghallgatása során semmit nem kívánt a történetekkel kapcsolatosan előadni. A jegyzőkönyv lezárására 21 óra 9 perckor került sor.

9) Tanú meghallgatásáról 2009. március 15-én 20 óra 25 perctől kezdődően készült jegyzőkönyvben a tanú előadta, hogy 12 óra körüli időben érkezett a panaszossal és édesapjával Budapestre. Ezt követően a vonaton megismert idős házaspárral metróval mentek a Hősök terére, majd gyalogosan a Múzeum kert felé. Miközben nézelődtek feltámadt a szél és el kezdett esni az eső. Ekkor egy raj rendőr indult feléjük és igazoltatásra szólították fel őket. Ennek ők eleget tettek, igazoltatták és alapos ruházatátvizsgálást hajtottak végre rajtuk, aminek időtartama kb. 15 perc volt. A rendőrök közölték, hogy mindent rendben találtak és felöltözhetnek. Ezután elkezdtek felöltözni – kapucnis mellény, sál, dzseki –, de mivel esett az eső, ezért még igazgatták ruháikat. Az öltözködés közben egy civil ruhás személy indult feléjük a szemközti oldalról, akiről később kiderült, hogy rendőr, és ő utasított egy másik rendőri rajt, hogy őket „vigyék be”. Ezt követően a panaszost és édesapját elvitték a rendőrök.

10) A XIV. kerületi Rendőrkapitányság mint Szabálysértési Hatóság 2009. március 15. napján kelt határozatának indokolása a történeteket az intézkedő rendőr jelentésével azonosan tartalmazta.

11) A Testület a rendőrség ismételt megkeresésére során kérte az intézkedő rendőr jelentésének kiegészítését, valamint tájékoztatást azzal összefüggésben, hogy a panaszossal szemben bilincs alkalmazására sor került-e.

A panaszos befogadásával kapcsolatos rendőri feladatokat ellátó – a panaszos személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedésekről szóló igazolások aláírója – r. alezredes jelentése arról ad tanúságot, hogy a panaszossal szemben 2009. március 15-én 13 óra 10 perckor a Paks Rendőrkapitányság Közrendvédelmi és Közlekedési Osztály Közrendvédelmi Alosztály beosztottjai hajtottak végre személyes szabadságot korlátozó intézkedést. A panaszost ezt követően a BRFK Központi Fogda Gyorskocsi

utcai objektumába állították elő a BRFK KVFO Őr-és Kísérő-szolgálati Osztály beosztottjai.

A Gyorskocsi utcai objektumban az Rtv. 48. §-ának b) és c) pontjai, a Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (4) bekezdésének b) pontja, a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995 (XII. 13.) BM rendelet 34/A. §-a és a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás 74. pontja, valamint a BRFK Központi Fogda Gyorskocsi utcai objektumához kiadott Fogdaőrségi Utasítás és Őrutasítás alapján került sor.

A panaszossal szemben bilincs alkalmazására 13 óra 27 perctől 18 óra 25 percig az előállító helyiségbe történő befogadásáig tartott. A jelentésben megállapításra került – hivatkozással a fogdaorvos befogadaskor készített orvosi véleményére –, hogy a panaszosnál a bilincs alkalmazása sérülést nem okozott, valamint az, hogy a panaszos orvosi vizsgálata során – tolmács jelenlétében – rendőri bántalmazást nem sérelmezett.

A jelentés tartalmazza továbbá, hogy bilincs indokolatlanul hosszúnak tűnő alkalmazása az előállítottak – azaz a panaszos és édesapja – által kért tolmács hosszadalmas megérkezése, és azért volt szükséges, mert csak egy fő tudta folyamatosan felügyelni a panaszost és társát.

A jelentés szerint a panaszos sem meghallgatása, sem pedig szabadulása során nem hivatkozott rendőri bántalmazásra, túlkapásra, durva, embertelen, megalázó bánásmódra, illetve bilincselésre.

A jelentés tanúsága szerint a kényszerítő eszköz alkalmazásról, mivel az a jelen esetben „épületen belüli belső kísérésnek, őrzésnek minősül”, ezért arról jelentés nem készült. Ebben az időpontban kezdődtek meg az előállítások, így egyértelműen nem lehet megállapítani azt sem, hogy ki helyezte fel a panaszosra a bilincset.

A jelentés rögzíti, hogy mivel a panaszos hozzátartozójának vagy az általa megjelölt személyeknek értesítését nem a Fogdaszolgálati Osztály állománya végezte, ezért arról dokumentumot nem tud a Testület rendelkezésére bocsátani.

12) A 2009. március 15-én 18 óra 5 perckor, a panaszos befogadásakor készült orvosi vélemény megállapításai szerint a panaszoson friss sérülés nem volt látható és ő rendőri bántalmazást nem panaszolt.

13) 2009. július 1-jén, az illetékes kapitányságvezető r. alezredes átírata arról ad tájékoztatást, hogy a vizsgált ügyben hang- és képfelvétellel nem rendelkezik a rendőrkapitányság, tekintettel arra, hogy az esemény helyszínén arra alkalmas eszköz nem állt a rendőrök rendelkezésére.

III.

1) A Testület a panaszos által sérelmezett az igazoltatással és a ruházatátvizsgálással összefüggésben az alábbi következtetésre jutott. A panaszos által előadottak szerint ezen intézkedések indokát az intézkedő rendőrök nem jelölték meg, ezért a Testület először vizsgálta ezen intézkedések jogalapját, indokoltságát, s végül szabályszerűségét.

a) Az r. őrmester jelentése szerint a panaszos igazoltatására és a ruházatának átvizsgálására az Rtv. 29. §-ának (1) és 31. §-ának (1) bekezdése alapján került sor. Az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése kimondja „a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.” Az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdése szerint „akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.”

A rendőrségi dokumentumok és a rendzavarás szabálysértésének elkövetéséről szóló határozat is arról ad egyértelmű tanúságot, hogy a panaszos igazoltatására és azt követően történő átvizsgálására azért került sor, mert a magyar gárda szervezői „két személyre lettek figyelmesek, akik arcukat sállal eltakarva fejükre kapucnit húzva láthatóan be akarnak jutni a rendezvényre és feltehetően azt meg akarják zavarni”.

A vizsgált időpontban a főváros teljes területére fokozott ellenőrzés volt elrendelve. A fokozott ellenőrzést szabályozó Rtv. 30. §-ának (1) bekezdése értelmében pedig „a rendőrség [...] a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja”. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-a értelmében „a fokozott ellenőrzés összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott tartózkodókat igazoltatják”.

A jogszabályi háttér – ahogyan arra a Testület korábbi állásfoglalásaiban is utalt – meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás a konkrét okainak meglétét, mint egy „általános” rendőri intézkedés során, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent. Ez a felhatalmazás ugyanakkor nem korlátlan. Vizsgálható egyfelől az, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét intézkedés nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

Annak megítélése kapcsán, hogy a rendőrség a fokozott ellenőrzés elrendelésének lehetőségével az említett napon indokoltan élt-e, a Testület jelentőséget tulajdonított a közelmúlt rendezvényekkel összefüggő tapasztalatainak. Ebből kiindulva, tekintettel a rendezvények és várhatóan a résztvevők igen nagy számára, alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve azok közelében rendbontók megjelenésére, a közrendet és köznyugalmat megzavaró eseményekre. Ezért a Testület megítélése szerint a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

A Testület álláspontja szerint a rendőrség a Szolgálati Szabályzat 73. §-ában foglalt tájékoztatási kötelezettségének eleget tett, mivel hivatalos honlapján 2009. március 13-án tájékoztatást tett hozzáférhetővé, illetve 2009. március 12-én közleményt adott ki a március 12. és március 15. közötti időszakra tervezett forgalomkorlátozásokról.

A konkrét esetben a Testület álláspontja az, hogy a panaszos igazoltatása és átvizsgálása a fokozott ellenőrzésre tekintettel jogszerű volt, azonban az intézkedések jogalapját a rendőrség nem megfelelően jelölte meg. Testület megjegyzi, hogy a panaszos – függetlenül öltözködésétől – tájékozódhatott volna a fokozott ellenőrzés elrendeléséről, és számíthatott volna arra, hogy a nemzeti ünnep alkalmából a rendezvények közelében a rendőrség esetleg igazoltatásokat fog végrehajtani, akár vele szemben is. A Testület leszögezi azonban, hogy az a tény, hogy a rendőrség jogellenes magatartásnak és szabálysértés elkövetésének okaként értékelte megfelelő jogszabályi háttér nélkül a sapka- és sál viselését, jogbizonytalansághoz vezet. Testület elfogadhatatlannak tartja a rendőrség részéről a megfelelő jogi norma nélküli rendőri gyakorlatok kialakítását. A rendőrség ilyen és ehhez hasonló törekvései gyökeres ellentétben állnak a jogállamiság elvéből következő jogbiztonság követelményeivel.

A panaszos sál- és kapucni viselésével összefüggésben a Testület – amely véleményét a 190/2009 (VI. 24.) számú állásfoglalásában már kifejtette – az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának, valamint más jogvédő szervezetek és intézetek véleményével összhangban úgy véli, hogy ez a körülmény önmagában főszabályként nem alapozhatja meg rendezvény békés jellegének sérelmét, illetve a véleménynyilvánítás körében – annak egy kifejeződéséként – a védelem erre a magatartásra is kiterjed. Pusztán sál és kapucni viselése miatt nem jogszerű és nem indokolt senkivel szemben a rendőri fellépés. Hiszen a gyülekezési szabadsággal anonim módon is lehet élni, ennek gyakorlása nem kötődik a gyülekezési szabadságával élő személy azonosíthatóságához. Nem tiltható a sál és kapucni viselése, és emiatt nem kezdeményezhető rendőri intézkedés azon az alapon, hogy egyes emberek arcukat eltakarva erőszakos cselekményeket követhetnek el.

A Testület álláspontja szerint igazoltatásnak nem lehet tehát indoka egy személy által viselt sál vagy kapucni. Erre hivatkozással jogszerűtlen volt a panaszossal szembeni igazoltatás és átvizsgálás, figyelemmel arra is, hogy a rendőrség, a sál és kapucni viselésen kívül, más olyan magatartást nem nevezett meg amely okot adott volna a panaszossal szembeni intézkedésre. A Testület véleménye szerint tehát a rendőrség nem megfelelően jelölte meg a panaszos igazoltatásának jogalapjaként az Rtv. 29. §-

ának (1) bekezdését, tekintettel arra, hogy a vizsgált időpontban a főváros teljes területére fokozott ellenőrzés volt elrendelve. A panaszos átvizsgálása sem volt ezért jogszerű az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdésére hivatkozással. Amennyiben a rendőrök úgy ítélték meg, hogy a panaszos igazoltatása és átvizsgálása szükségszerű is volt, akkor a megfelelő jogalap megjelölése a fokozott ellenőrzés lett volna. Erre figyelemmel sérült a panaszos Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ában foglalt jogállamiság és jogbiztonság alapelvekből levezethető tisztességes eljáráshoz való alapvető jog.

b) A panaszos az igazoltatás kapcsán sérelmezte továbbá, hogy az intézkedő rendőr az igazoltatás indokát nem jelölte meg. Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdésének első mondata a szabályszerű intézkedés megkezdésével kapcsolatosan előírja, hogy „a rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni.” A Szolgálati Szabályzat 4. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy „a rendőr az intézkedést - ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszagnak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. A Testület ezzel összefüggésben a konkrét esetben nem tudott megnyugtatóan állást foglalni. A történetről videofelvétel nem készült, a rendőrségi dokumentumok erről nem számoltak meg. E tekintetben a Testület ezért alapjogsérelmet megállapítani nem tudott.

2) A panaszos által sérelmezett ismételt intézkedéssel és előállításának indokoltságával összefüggésben a Testület az alábbi álláspontra jutott.

A jelentés szerint a panaszossal szembeni ismételt intézkedésre, s így előállítására kb. 15 perccel később, azonos helyen került sor. A rendőrségi dokumentumok szerint a korábbi intézkedés alkalmával a panaszos és édesapja azon rendőri felszólításnak, hogy „arcukat sállal továbbiakban ne takarják el”, ellenállás nélkül eleget tett. A rendőrségi iratok szerint ezt követően mégis eltakarta az arcát a panaszos, ezért „előállításra került sor szabálysértés továbbfolytatása miatt”, és rendzavarás elkövetése miatt feljelentették őt. A panaszbeadvány és a tanú által tett meghallgatási jegyzőkönyv is arról szól, hogy a panaszos és társa éppen az első intézkedést követően öltözködött vissza, amikor a rendőrök ismételt intézkedés alá vonták, majd az ok megjelölése nélkül előállították őket.

A 2009. március 15. napján kelt jelentés szerint a panaszos előállítására az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés f) pontjának első és második fordulata alapján történt, amely szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható. A szabálysértési hatóság megállapította, hogy a panaszos a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 142. § (2) bekezdés szerinti rendzavarást követte el, amely szerint, aki nyilvános rendezvényen a rendező szerv, illetőleg a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. A Testület erre tekintettel

megállapította, hogy az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés f) pontjának első és második fordulata jogalapot teremtett a panaszos előállítására, és megalapozott volt a vele szembeni ismételt intézkedés – noha közel azonos helyen, és időben került arra sor –, így a Testület álláspontja szerint, e tekintetben alapjogot sértő intézkedésre nem került sor.

Azzal összefüggésben azonban, hogy ezt az előállítás indokát közölték-e az intézkedő rendőrök a panaszossal, megnyugtatóan a Testület nem tudott állást foglalni, így alapjogsérelem ennek vonatkozásában nem megállapítható.

3) A Testület vizsgálta a panaszossal szembeni bilincs alkalmazását, annak jogalapját és indokoltságát.

A panaszos előállításról készült, 2009. március 15-én kelt jelentés, a BRFK hivatalvezetőjének válaszleve arról számoltak be, hogy a panaszossal szemben bilincs alkalmazására nem került sor. A Testület a rendőrség ismételt megkeresésére a panaszos befogadásával kapcsolatos rendőri feladatokat ellátó r. alezredes jelentése adott választ, amely szerint a BRFK Gyorskocsi utcai objektumában lett megbilincselve a panaszos és édesapja.

A jelentés szerint a panaszossal szemben az Rtv. 48. §-ának b) és c) pontja miatt került sor, mely szerint a rendőr bilincset alkalmazhat – többek között – a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy támadásának vagy szökésének megakadályozására. A Szolgálati Szabályzat a bilincs alkalmazására vonatkozó szabályokat tovább részletezi, így a 60. §-ának (4) bekezdésének b) pontja rögzíti, hogy a bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja.

Az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A rendőrségi dokumentumok nem számoltak be arról, hogy a panaszos támadásától vagy szökésétől kellett volna tartani. Erre utal az a körülmény is, hogy a panaszos előállításának helyszínén bilincs alkalmazására nem is került sor, sőt az erről szóló jelentés ellenszegülés nélküli magatartásról számolt be. A panaszossal szemben két ízben, 1-1 rajnyi rendőr intézkedett a helyszínen, ezért ott a támadás és a szökés reális veszélye nem foroghatott fenn. A Testület ezért úgy ítélte meg, hogy súlyosan kifogásolható a panaszos előállító helyiségben történő megbilincselése a fentiekre hivatkozással, hiszen valós ok, azaz olyan magatartást nem nevesített a rendőrség, amely indokoltá tette a panaszos későbbi megbilincselését. A Testület nem tarja elfogadhatónak, hogy egy személy azért kerüljön megbilincselésre, mert elő lett állítva, különösen azért sem az Rtv., sem pedig a Szolgálati Szabályzat ilyen

bilincselési okot nem ismer. Elfogadhatatlan – az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdésére is figyelemmel – az az érvelés, miszerint azért volt hosszadalmas a bilincs alkalmazása, ami a konkrét esetben öt órát jelentett, mert a tolmács hosszú idő elteltével érkezett meg, illetve mert csak egy fő tudta folyamatosan felügyelni a panaszost és édesapját.

A jelentés a kényszerítő eszköz jogalapjaként hivatkozik a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995 (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdaszabályzat) 34/A. §-ára, amely szerint „(1) A fogdán kívüli őrzés az a szolgálati tevékenység, amelynek során a fogva tartott biztonságos őrzéséről a fogdán kívül, meghatározott helyen gondoskodnak. (2) A fogdán kívüli őrzés során bilincset alkalmazni az Rtv. 48. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelően lehet. (3) A fogdán kívüli őrzés során a bilincselés módjára az RSZSZ. 60. §-a szerinti rendelkezéseket kell alkalmazni.” A Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról szóló 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasításának 74. pontja szabályozza a fogdán kívüli kísérést és őrzést, amely szerint „a kísérő őri feladatra a rendőrség hivatásos állományú tagja jelölhető ki. A kísérő őrzést végrehajtó rendőr szolgálatát rendszeresített felszereléssel, bilincstre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse. (A vezetősíj, a bilincsrögzítő öv más erre alkalmas – emberi méltóságot nem sértő – eszközzel helyettesíthető.) A kísérő őrnél a rendszeresített felszerelésen kívül csak olyan kisméretű tárgyak lehetnek, amelyek a mozgásban nem zavarják.

A Testület rögzíti, hogy az Rtv. értelmező rendelkezései között, a 97. §-ának (1) bekezdésének h) pontja tartalmazza a fogvatartott definícióját, amelynek értelmében fogvatartott az a személy „akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett)”. Ezzel ellentétben a rendőrségi dokumentum által hivatkozott Fogdaszabályzat 1. §-ának (1) bekezdése szerint a „rendelet alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogvatartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki.” Megállapítható, hogy a panaszos az Rtv. fogalma alapján valóban fogvatartott volt, azonban a Fogdaszabályzatban definiált fogvatartott minőségek egyikébe sem tartozott. A Fogdaszabályzat ezért nem lett volna alkalmazható, így – annak ellenére, hogy a Testület az indokoltság hiányát is szükségesnek tartotta a fentiekben rögzíteni – hiányzott a bilincselés jogalapja is. A jogalap nélküli bilincselés ezért súlyosan sértette a panaszos Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz és az Alkotmány 55. §-ának (1) bekezdésében biztosított személyes szabadsághoz való alapvető jogát.

A Testület megjegyzi továbbá, hogy elfogadhatatlannak tartja a rendőrség azon gyakorlatát, miszerint a kényszerítő eszköz alkalmazásáról csak többszöri megkeresést követően nyilatkozik. A Testület ezért nyomatékosan felhívja a rendőrség figyelmét a Szolgálati Szabályzat 58. §-ának (4) bekezdésére, amely szerint a rendőr jelentést készít a kényszerítő eszköz alkalmazásáról.

4) A Testület vizsgálta a panaszos előállításának körülményeit, mivel sérelmezte azt, hogy jogi segítséget nem kérhetett, hogy a hozzátartozóit nem értesíthette a történekről, továbbá, hogy a tolmács kirendelésére is csak hosszú idő után került sor. Mindeközben édesapjával nem beszélhetett, nem mozoghatott, a mellékhelyiségben nem mehetett ki.

a) Az értesítésekkel összefüggésben az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint „a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalokú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.” Ezen törvényhely kötelezően előírja tehát, hogy – az Rtv. 97. § h) pontja szerinti – fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a Rendőrséget terheli. A Testület már a 130/2008. (XI. 5.) sz. állásfoglalása Indokolása IV. részének 2) pontjában felhívta a Rendőrség figyelmét arra, hogy ezt a lehetőséget elsődlegesen a panaszosnak kellett volna biztosítani, és csak akkor a rendőrség feladata a hozzátartozó vagy más személy értesítése, ha a fogvatartott nincs olyan helyzetben, hogy e jogával élhessen. Jelen esetben tehát biztosítani kellett volna a panaszos részére azt, hogy ő „más személyt”, így akár jogi képviselőjét értesíthesse, hogy jogi segítséget kérhessen tőle. A panaszos állítása szerint erre nem volt lehetősége, amelyet a rendőrségi dokumentumok sem cáfoltak. Az eljárás alá vont személy meghallgatásáról készült jegyzőkönyvből is az derült ki, hogy a panaszos meghallgatásán jogi képviselő nem vett részt, ott a panaszos édesapja, mint törvényes képviselője volt jelen.

A fenti törvényhely harmadik fordulója előírja, hogy fiatalokú esetén haladéktalanul értesíteni kell a fogvatartott hozzátartozóját. A fiatalokú panaszos édesapja, jelen volt a Gyorskocsi utcában és fia meghallgatása során is, így tudomással bírt a fiával szemben foganatosított rendőri intézkedésről, mivel fiával együtt ő is előállításra került. Noha a konkrét esetben a panaszos édesapja tudott fia fogvatartásáról, azonban ez nem a törvényi előírásnak megfelelő értesítés kereteiben történt, ezért joggal kifogásolta a panaszos azt, hogy hozzátartozóját nem tudta értesíteni. Így a rendőrség feladata lett volna a panaszos másik hozzátartozójának értesítése.

A Testület álláspontja szerint a hozzátartozó és jogi képviselő értesítésének elmaradására nem elégséges magyarázat az, hogy a BRFK Központi Fogdában nincs ügyeletes tiszt, aki az előállítottak jogainak biztosításáért felelős lenne. A Testület véleménye szerint legminimálisabb elvárásként is támasztható, hogy a jogkorlátozó intézkedéseket foganatosító rendőrök ismerjék az Rtv. vonatkozó szabályait, főleg az ilyen és ehhez hasonlóan fontos garanciális rendelkezéseket, amelyekről nekik adott esetben felvilágosítást kell adniuk – még ügyeletes tiszt, vagy „rendelvény” hiányában is. Téves tehát az a megállapítás, amely szerint a fogdaöröknek sem joguk, sem kötelezettségük, sem lehetőségük nem volt a fogvatartottak hozzátartozóinak és más

személyek értesítésére. Nem elfogadható továbbá a rendőrség azon érvelése, hogy az iratokban nincsen dokumentált nyoma annak, hogy a panaszos kérte volna hozzátartozója értesítését. A panaszos fiatalkorú, így a hozzátartozó értesítése nem lehetősége, hanem kötelezettsége lett volna a rendőrségnek. Jelen esetben a rendőrség mulasztott akkor, amikor nem értesítette a panaszos hozzátartozóját, valamint azzal is, hogy nem adta meg a lehetőséget – csak feltételezhetően később – arra, hogy jogi képviselőjét értesítse.

Mindezek miatt a Testület megállapította, hogy a panaszos azon jogától való megfosztása, hogy más személyt értesíthessen, valamint, hogy hozzátartozóját a rendőrség kötelező jelleggel értesítse – különösen egy ilyen hosszú előállítás esetében –, megvalósította az Alkotmány 2. §-ában foglalt jogállamiság és jogbiztonság alapelvekből levezethető tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának súlyos sérelmét.

b) A Testület vizsgálta a panaszos részére történő tolmács kirendelését, és azzal összefüggésben az alábbi álláspontra jutott.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) nyelvhasználatra vonatkozó 10. §-ának (1) bekezdése szerint ha a közigazgatási hatóság nem magyar állampolgárságú, a magyar nyelvet nem ismerő személy ügyében – ideértve a jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megbízásából eljáró természetes személyt is – magyarországi tartózkodásának tartama alatt hivatalból indít azonnali intézkedéssel járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél azonnali jogvédelemért fordul a magyar közigazgatási hatósághoz, a hatóság köteles gondoskodni arról, hogy az ügyfelet joghátrány ne érje a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt. A Ket. 60. §-tartalmazza a tolmácsra vonatkozó rendelkezéseket. Ezen törvényhely (1) bekezdése kimondja „ha az ügyfél vagy az eljárás egyéb résztvevője által használt idegen nyelvet az ügyintéző nem beszéli, tolmácsot kell alkalmazni. Ha az ügyintéző beszéli az idegen nyelvet, az ellenérdekű ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője érdekében tolmácsot kell alkalmazni, kivéve, ha ők is beszélik az adott idegen nyelvet. Ennek tényét a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.”

A panaszos esetében tolmács kirendelésére intézkedés történt. A kirendelt tolmács díjáról szóló határozat szerint a tolmácsolás 2009. március 15-én 18 órától 2009. március 16-án éjjel 1 óráig tartott. A tolmács ebben a minőségében volt jelen a panaszos, mint eljárás alá vont személy meghallgatásán. A rendőrség tehát e tekintetben nem mulasztott, noha a panaszos úgy értékelte, hogy a tolmács megérkezése aránytalan hosszú ideig tartott. A Testület e tekintetben a rendelkezésre álló információk alapján alapjogsérelmet megállapítani nem tudott. A Testület ezen megállapítása azon – jelen állásfoglalás II. részének 3) pontjában rögzített – álláspontján nem változtat, miszerint a tolmács megérkezéséig történő, mintegy öt órán keresztül tartó bilincs használat a panaszos részéről súlyos alapjogsérellemmel járt.

c) A Testület vizsgálta a panaszos azon sérelmét, hogy a panaszos édesapjával nem beszélhetett, és hogy őt édesapjától elkülönítetten, egy másik helyiségbe vitték, elmondása szerint a mellékhelyiségbe nem mehetett ki.

A Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (1) bekezdése szerint az azonos ügyben előállítottakat el kell különíteni. Ezen jogszabályhely tehát előírja, hogy kötelező az azonos ügyben előállított személyek elkülönítése, függetlenül attól, hogy milyen kapcsolatban – konkrét esetben rokoni – vannak egymással. Erre hivatkozással tehát jogalappal különítették el egymástól a panaszost és édesapját, ezért a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos alapvető joga nem sérült.

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az intézkedő rendőrökkel – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaival – szemben minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés.

Egyéb információt a rendőrség ezzel összefüggésben nem közölt, így az elhelyezés módja vonatkozásában – így esetleg annak panaszos számára megfélemlítő jellege vagy, hogy a mellékhelyiségbe őt nem engedték ki – a Testület egyértelműen nem tudott állást foglalni, így e tekintetben alapjogsérelmet megállapítani nem tudott.

5) A Testület vizsgálta a panaszoson befogadásakor végzett orvosi vizsgálatot. A panaszos állítása szerint fogdaorvosnál egy női rendőr és a tolmácsnő jelenlétében le kellett vennie övét és cipőfüzőit, majd egy paraván mögött „meztelenre kellett vetkőznie, majd testüreg átvizsgálásának vetették alá”.

a) A Szolgálati Szabályzat 51. § (3) bekezdése alapján: „Az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított, elővezetett, visszatartott személyt fel kell világosítani az intézkedés várható időtartamáról. Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. Nyilatkoznatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról, szükség esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.”

A Testület idézi az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának OBH 2624/2009. számú, 2009. április 30-án kelt jelentés Megállapításainak IV. részében foglaltakat: „Az előállítás foganatosítására meghatározott szabályok nem rendelkeznek arról (így elő sem írják kötelezően), hogy az elhelyezést megelőzően – az előzőekben bemutatott – alapos, meztelenre vetkőztetéssel járó ellenőrzést le kellene folytatni. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 51. § (3) bekezdése szerint az előállító helyiségben történő elhelyezéskor, az előállított (...). Ruházatát át kell vizsgálni, és tőle el kell venni azokat a tárgyakat, amelyeket fogva tartáskor sem tarthat magánál. (...) A fogvatartottak befogadási eljárása azonban lehetővé (de nem kötelezővé!) teszi a motozást. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: fogdaszabályzat) alkalmazásában fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint az elítélt és a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogvatartás

helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki. (Figyelemmel arra, hogy a fogdaszabályzat a fogvatartott fogalmát kizárólag annak alkalmazásával összefüggésben határozza meg, nem okozhat valós problémát az sem, hogy az Rtv. 97. § h) pontja fogvatartott fogalmát ettől eltérően határozza meg.) (...) A befogadás fogdaszabályzat 16. § (1) bekezdése pedig a következőképp rendelkezik: »Befogadáskor a fogvatartott ruházatát át kell vizsgálni, szükség esetén motozásnak vethető alá. A motozás elvégzésével azonos nemű személyt kell megbízni. A motozás indokolt esetben kiterjedhet a testüregék orvos általi átvizsgálására is. A vizsgálatok során más fogvatartott, a motozásnál a fogvatartottal ellentétes nemű személy sem lehet jelen.« 2009. március 15-én az előállítások foganatosítására ugyan egyébként rendőrségi fogdaként működő épületben került sor, azonban a legelemibb gondosság esetén meglehetősen könnyedén megállapítható lett volna, hogy a vizsgált esetben nem a fogvatartottak befogadására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (...) Mindezek alapján megállapítottam, hogy a rendőrség eljárása az előállítottak levetköztetése miatt az embertelen és megalázó bánásmód tilalmával összefüggő visszásságot okozott. A rendőrség vizsgált előállítások során folytatott eljárásának nem lehetett indoka az sem, hogy a fogvatartott fogalmát a fogdaszabályzat (mint speciális szabály) az Rtv.-nél (mint generális szabálynál) szűkebben határozza meg.”

A kifogásolt levetköztetéssel kapcsolatban – amely a panaszoson kívül másokat is érintett, akik ugyanott kerültek előállításra – a Testület emlékeztet arra is, hogy a Rendőrség belső vizsgálatot rendelt el. A Rendőrség közleménye szerint (www.police.hu/friss/BRF-20090318_90.html) a befogadás szakszerűtlenségéért felelős osztályvezető, a befogadást végrehajtó fogdaőr és a szabálysértési eljárást lefolytató két előadóval szemben fegyelmi eljárás indult.

A Testület Fogdaszabályzat már idézett 1. §-ának (1) bekezdését, 16. §-ának (1) bekezdését, az Rtv. 31. §-át, valamint a Szolgálati Szabályzat 51. §-ának (3) bekezdését egymásra való tekintettel értelmezve megállapította, hogy a Fogdaszabályzat 16. §-ának (1) bekezdése volt az a rendelkezés, amely alapján a panaszost a rendőrök – azaz a befogadást végző fogdaőrök – levetköztették majd ezt követően „megvizsgálták”. A rendőrségi dokumentumok nem nevesítik egyértelműen a panaszos által elszenvedett ezen intézkedést, a Testület értelmezésében nyilvánvalóan nem tekinthető a ruházat átvizsgálásának a meztelen test szemrevételezése, így a Testület attól függetlenül motozásnak tartja az intézkedést, hogy a panaszos testét az eljáró rendőrök nem érintették meg (ezért nem volt kötelező orvos bevonása). A Fogdaszabályzat nem ismer a ruházatátvizsgálás és a motozás közötti átmenetet jelentő jogintézményt, és mivel a meztelen test szemrevételezéssel való ellenőrzése a ruházat átvizsgálásánál mindenféleképpen többet jelent, így csak motozásnak minősülhet – erre ugyanis motozás során lehetőség van, még ha a megmotozott személy testüregéit nem is vizsgálják át, az ugyanis motozás során nem kötelező, az a motozásnak nem fogalmi eleme. Ez a megállapítás azzal is alátámasztható, hogy az Rtv. 31. §-ának (2) bekezdése külön is hangsúlyosan felhívja a figyelmet arra, hogy az átvizsgálás nem történhet szeméremsértő módon.

A Testület a BRFK hivatalvezetőjének válaszelevelét – az abban foglaltakkal lényegében egyetértve – a következővel kívánja kiegészíteni. Az válaszelevel szerint belső vizsgálat folyt a kérdéskörben, melynek során megállapítást nyert, hogy a fogdaőr – megfelelő eligazítás hiányában – az előállításra vonatkozó szabályok helyett a szigorúbb, fogdai befogadásra vonatkozó előírásokat alkalmazta, amikor „az előállított személyek teljes, levetett ruházatát, ezt követően testfelületét is átvizsgálta. Ez az intézkedés aránytalan és indokolatlan volt.” A fent kifejtettek miatt – különös figyelemmel a jogszabály személyi hatályát megállapító 1. §-ának (1) bekezdése rendelkezéseire (őrizetes, előzetes letartóztatott, elítélt és a szabálysértési elzárást töltő) – a panaszossal mint előállítottal szemben a Fogdaszabályzat nem volt alkalmazható, így levetköztetésének és ilyen módon történő átvizsgálásának a jogalapja sem volt meg, ezért az arányosság és indokoltság kérdése az ő esetében fel sem merülhetett: a vele szemben foganatosított intézkedés (motozás) jogtalan volt. A motozás az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázónak tekinthető eljárás, amely csak abban az esetben lehet jogszerű alapjog-korlátozás, ha megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményét szem előtt tartva foganatosítják. A panaszos esetében ezek a feltételek nem álltak fenn, ezért a Testület megállapította, hogy a jogalap nélküli motozás súlyosan sértette a panaszos az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz való alapvető jogát, és beleütközött a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába is – amelyet egyébként mind a Fogdaszabályzat, mind az Rtv. speciálisan is nevesít.

A Testület emellett felhívja a figyelmet arra a jobbizonytalanságra, amelyet az előállítottak – mint személyi szabadságuktól megfosztott személyek – helyzetének szabályozatlansága okoz. Egy ilyen súlyú jogkorlátozás esetén elengedhetetlen, hogy az érintettek státuszát, jogait és kötelezettségeit részletes normák rendezzék. A probléma megoldása érdekében a Testület jelezni fogja aggályait az Igazságügyi és Rendészeti Miniszternek.

b) A panaszos az orvosi vizsgálatával összefüggésben sérelmezte továbbá azt is, hogy arra egy rendőr nő és a tolmácsnő jelenlétében került sor. Már magára a panaszos megmotozására is – jogalap híján – súlyosan alapjog sértő módon került sor, a Testület mégis megjegyzi és egyben nyomatékosan felhívja a rendőrség figyelmét arra, hogy az Rtv. 31. §-ának (2) bekezdése szerint „ruházat átvizsgálását – halaszthatatlan eset kivételével – az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szeméremsértő módon.” Ezen törvényhely értelmében, amennyiben a rendőrség a panaszos átvizsgálásakor a megfelelő rendelkezéseket alkalmazta volna, akkor csak azonos nemű személy végezhetné volna el a panaszos átvizsgálását. A rendőrségi dokumentumok szerint a panaszossal szembeni – jogszerűtlen – átvizsgálást ugyan azonos nemű fogdaőr végezte el, és arra paraván mögött került sor, de a panaszos állítása szerint jelen volt egy rendőrnő és a tolmács nő is, ami miatt „rosszul érezte magát”. A rendelkezésre álló információk alapján a rendőrnő és a tolmács jelenlétével összefüggésben a Testület megnyugtatóan állást foglalni nem tudott, figyelemmel arra is, hogy a törvény a jelenlétet nem tiltja, továbbá arra, hogy a panaszos átvizsgálása paraván mögött történt. A tolmács kapcsán Testület továbbá

megjegyz, hogy a helyiségben való részvétele feladatának ellátása végett szükséges szerű volt.

6) A Testület végül vizsgálta a panaszos előállításának időtartamát, figyelemmel arra, hogy megítélése szerint az a 12 órát meghaladta.

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése tartalmazza az előállítás időtartamára vonatkozó rendelkezéseket. Ennek értelmében a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozható. Ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja, amennyiben ez indokolt és az előállítás célja még nem valósult meg. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani. Ezen törvényhely alapján tehát jogalappal került sor a panaszos 12 órán át tartó előállítására.

Figyelembe véve azon körülményeket, hogy a vizsgált időpontban nagyszámban hajtott végre a rendőrség előállításokat, hogy a konkrét esetben tolmács kirendelésére került sor, valamint, hogy a panaszossal szemben a szabálysértési eljárás még aznap lefolytatásra került, a Testület nem tekintette aránytalanul hosszúnak a 12 órán át tartó előállítást. A Testület ezért megállapította, hogy a panaszolt intézkedések közül az előállítás időtartama tekintetében alapjog korlátozására jogszerűen került sor.

IV.

A Testület az indokolásban kifejtett megállapítások alapján arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált eset során az egyes intézkedések és a kényszerítő eszköz-alkalmazása miatt súlyosan sérült a panaszos személyes szabadsághoz, emberi méltósághoz, tisztességes eljáráshoz való alapvető joga és az intézkedések több ponton is beleütköztek a megalázó elbánás alkotmányos tilalmába.

Mindezek figyelembe vételével a Testület a panaszos alkotmányos alapjogainak súlyos sérelme miatt a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az országos rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. szeptember 16.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes,
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület